

रवौ सद्धिरे निधनेऽर्कपुत्रे क्षीणे रसातलधृते
 हिमगौ खगान्तः । लम्बात्मजाऽमृतपः १५ ८ ६ स्त्रिन
 भोममन्दचन्द्रैस्तु गैलशिखराशनिजुलपातैः । द्वाविंशः
 कथितस्तु कारणं द्रेष्काणो निधनस्य हरिभिः । तस्या-
 धिपतिर्भवेऽपि वा निर्याणं स्वगुणैः प्रयच्छति ।
 होरानवांशकपयुक्तसमानभूमौ योगेक्षणादभिरतः परि-
 कल्पमेतत् । भोहस्तु नृत्यु सनयेऽनुदितांशतल्लयः स्वेऽंगे-
 क्षिते द्विगुणितस्त्रिगुणः शुभैश्च । रूहजलविभिन्नाभै-
 रसंज्ञो दशोर्ध्वनिधनभक्षसंस्थो व्यान्वर्गैर्विह्वलः । इति
 शवपरिणामस्त्रिन्वीधो यथोक्तः पृथुवरचितशास्त्राद्वत्य-
 नूकादि चिन्त्यम् । गुरुद्वयपतिशुक्रौ सूर्यभौमौ य-
 मजौ विबुधपितृतिरश्चोर्नारकीयांश्च कुयुः । दिनकरशशि-
 वीर्याधिष्ठिता लंग्रशनापात् प्रवरसमनिष्ठास्तुक्कृष्णासा-
 दनूके । गतिरपि रिपुर्भूत्वा लंग्रशपोऽस्तस्थितो वा गुरु-
 रथ रिपुकेन्द्रच्छिद्रगः स्त्रोत्रसंस्थः । उदयति भवनेऽन्ये
 सौम्यभागे च मोक्षो भवति यदि बलेन प्रोज्झितास्तत्र
 शेषाः । इति नेर्याणिकाध्यायः । “नेष्टा योगा जातकं
 कामिनीनां निर्याणं स्यात्सज्जनस्त्रिकाणः” इत्युपसंहा-
 राध्याये तत्प्रोक्तम् । निर्गतं यानमस्मात् प्रा० व० “सं-
 ज्ञायां पूर्वपदात् प्रा० आत्वम् । पशूनां पादबन्धने
 हृदामनि वैज० “निर्याणहस्तस्य पुरो दुपुण्यतः” भाषः ।
 निर्यातक त्रि० निर्यातं निर्याणं बहिष्करणं तत् करोति
 णिच्-लुक् । निहारीके । “अनन्यस्य ये विप्राः
 प्रेतनिर्यातकास्तथा” भा० अह० २१ अ० । “नृत-
 निर्यातकाश्चैव परदाररताश्च ये” मार्कण्डे १५ अ० ।
 निर्यातन न० निर्यात-णिच् ल्युट् । १ वैरशुभौ, २ प्रतीकारे
 ३ प्रतिदाने ४ न्याससमर्पणे च अमरः । ५ मारणे हेमच० ।
 ६ क्षणादेः शोधने च । “विगणनञ्चनिर्यातनम्” सि०
 कौ० । “नञ्चान्यस्य भवेच्छक्तिर्वैरनिर्यातनं प्रति” हरिवं०
 निर्यात्य त्रि० निर्याति-कर्मणि यत् । १ शोधनीये २ प्रति-
 द्येये च “कन्या चैवं न चान्यस्य निर्यात्वानेन बद्धता”
 हरिवं० १७७ अ० ।
 निर्याम पु० निर्याम-घञ् । पोतयाहे हेमच० ।
 निर्यास पु० न० निर्यास-घञ् अर्द्धाच्चा० । १ क्षणाय २ क्षाये
 यद्धमा० । ३ दृष्ट्यादिक्षीरे दृष्ट्यात् निर्गत्य कठिनतां
 याते दृष्टरसभेदे (काठा) रत्नमा० “गालनिर्यासनान्निभिः”
 रघुः । “लोहितान् दृष्टनिर्यासान्” मनुः । ३ निष्प्रन्दि
 जलादौ “प कंसस्याथ सुखस्वेदो भूभेदान्तरगोचरः ।

अमवश्रोभनिर्यासः” हरिवं० ८७ अ० । निर्यासस्यादूरदे-
 यादिः कुसुदा० ठच् । निर्यासिक तत्सञ्चितदेयादौ त्रि०
 निर्यास पु० नितरां यूपः प्रा० स० । निर्यासगर्द्धाद्यै शब्दमा०
 निर्यास पु० निर्+जह्-क प्रथो० । १ मत्तवारणे वैजयन्ती
 तद्वन्ताकारतया निर्मिते २ नागदन्ते हारवेदिकायां काष्ठभेदे
 अमरः । ३ शेषरे ४ व्यापीडे ५ हारे ६ काये निर्यासे
 भेदि० । “वितर्दिनिर्यासविटङ्कनीडः” भाषः । हार-
 तोरणनिर्यासैर्युक्तमभययोपमैः” भा० आ० १०८ अ० तत्र
 व्यापीडे “खड्गकार्युक्तनिर्यासैः शरैश्च विविधैरपि”
 भा० अ० १८ अ० । कार्त्तकस्य निर्यासैः व्यापीडैरिव शरै-
 रित्यर्थः । [२ पाण्डुरप्रभे हेम० ।
 निर्लक्षण त्रि० निर्गतं लक्षणमस्य प्रा० व० । १ शुभलक्षणमन्ये
 निर्लिप्त त्रि० निर्+लिप्-क्त । १ वेपरहिते २ सम्बन्धमन्ये
 निःसङ्गे । “निष्पाधिस निर्लिप्तो निरीहो निधना-
 लकः” ब्रह्मवै० पु० ।
 निर्लुञ्चन न० निर्+लुञ्च-भावे ल्युट् । वित्तभीकरणादौ
 “नखनिर्लुञ्चनादिभिरपि तत्कार्यसिद्धेः” कात्या० श्रौ०
 १ ६ ६ अ० कर्कः ।
 निर्लुण्ठन न० निर्+लुठि-भावे ल्युट् । अपहरणे (लोटा)
 “आक्रान्तीव परस्परं विदधते निर्लुण्ठनं सुभ्रुवः” सा० द० ।
 निर्लेखन न० निर्+लिख-भावे ल्युट् । १ मन्त्रादेरपसारणे
 (आचडान) करणे ल्युट् । २ तत्साधने “जिह्वाविर्ले-
 खनं रोम्यं सोवर्णं वार्त्तमेव च” सुश्रुतः ।
 निर्लेप त्रि० निर्गतो लेपः सम्बन्धोऽहलेपनं वा यस्य प्रा० व० ।
 १ परिणामहेतुसंयोगादिग्न्ये २ अन्तलेपनरहिते च “लो-
 कवेदविद्वद्भिरपि निर्लेपः स्वतन्त्रश्चेति सहापाशुपताः”
 कुसुमा० । “निर्लेपं काञ्चनं भाण्डमङ्गिरेव विशुध्यति” मनुः ।
 निर्लेमन् त्रि० निर्गतं लोम यस्य । लोमरहिते (टाक)
 रोगयुक्ते । तद्भोगस्तु “पट्टस्त्रस्य हरणात् निर्लोमा
 जायते नरः” शाता० उक्तेः पट्टस्त्रहरणाज्जायते ।
 निर्लियनी स्त्री नितरां लयति अहिरस्याम् त्वचि ल्युट्
 लोप् प्रथो० । सर्पत्वचि (लोचस्य) “तद्यथाऽहनिर्ल-
 यनी वल्मीके नृता प्रत्यक्षा शयीत” उह० उ० प० ।
 “अहनिर्लियनी सर्पनिर्लोमः वल्मीके सर्पान्नये
 वल्मीकादावित्यर्थः प्रत्यक्षा प्रतिक्षिप्ता नृताऽनात्मभावेन
 सर्पेण परित्यक्ता नृता शयीत” भा० ।
 निर्वक्तव्य त्रि० निर्+वक्-कर्मणि तव्य । अवयवार्थक्यनेन
 प्रतिपाद्ये निर्वच्यनिर्वचनीयावयवम् ।